polycrisis, and agenda-setting studies. The use of these methods made it possible to identify the interconnection between the discursive construction of threats, the institutional evolution of the EU, and the limits of integration in the security domain.

The findings demonstrate that the contemporary EU security agenda is characterized by the expansion of the thematic scope of security, the securitization of economic, technological, and energy policies, and the fragmentation of institutional response mechanisms. The key types of crises are identified as those of strategic stability, the normative order and identity, transatlantic asymmetry, and energy security. It is argued that crisis is not only a destructive phenomenon but also a structural condition of European integration, opening "windows of opportunity" for reforms while simultaneously creating risks of institutional overload and political conflict. The decisive role of Ukraine in rethinking the European security architecture and in shifting the focus from a normative to a hybrid security model—combining military capabilities, societal resilience, and alliance mechanisms—is demonstrated. It is concluded that the effectiveness of the EU security agenda depends on its ability to reconcile strategic autonomy with transatlantic unity, overcome institutional fragmentation, and develop a coherent model of multidimensional security.

Keywords: *EU security agenda, polycrisis, securitization, strategic autonomy, European integration, hybrid threats, transatlantic relations, energy security.*

DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2025.38.17
УДК 327.8

Володимир Жигайло,
здобувач ступеня доктора філософії,
Львівський інститут ПрАТ «ВНЗ МАУП»
ORCID: https://orcid.org/0009-0005-7255-5747; e-mail: volodymyr.zhyhaylo@gmail.com

ПРІОРИТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США ЗА ПЕРШОЇ КАДЕНЦІЇ Д. ТРАМПА: РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОДІЙ І ДОКТРИН

У центрі уваги період 2017–2021 років (перша каденція Дональда Трампа), що став переломним етапом для трансформації не лише стратегії США, але й геополітики загалом. У статті досліджено зовнішню політику Сполучених Штатів у XXI столітті як явище, що значною мірою зумовлене рішеннями і доктринами, розробленими зокрема з 2001 р. аналітичними центрами президентів Дж. Буша, Б. Обами, Д. Трампа. Це спроба комплексно проаналізувати в історичній ретроспективі зовнішньополітичний курс Вашингтона з точки зору актуальних подій і їх доктринального забезпечення. Доктрини дають змогу виявити традиційні напрями зовнішньополітичного курсу країни та традиційні уявлення американських очільників про зовнішньополітичні пріоритети, які змінювалися від каденції до каденції, проте які безпосередньо пов'язані з формуванням засад нового світопорядку, що відповідав політичним та економічним інтересам США.

Встановлено реальну роль політичних подій і документів, що формують доктринальне підґрунтя зовнішньополітичної діяльності президентів у їхній практичній діяльності через призму традиційних парадигм – ізоляціонізму та інтервенціонізму, жорсткої та м'якої сили. Зовнішньополітичні стратегії американських очільників і їхні уявлення про зовнішньополітичні імперативи нерідко розглядаються окремо від базових документів (стратегії національної безпеки, національні воєнні стратегії, щорічні звіти секретаря оборони президенту та Конгресу США). Авторський підхід полягає не лише в поєднанні цих двох візій, а й у аналізі стійких політичних уявлень, сформованих під впливом адженди, які сприяли формуванню та зміцненню нового світового порядку. Ретроспективний аналіз окремих подій і стратегій першої каденції Д. Трампа дав можливість охарактеризувати пріоритети та проблеми зовнішньої політики Сполучених Штатів у XXI столітті.

Ключові слова: *зовнішня політика США, пріоритети адміністрації Дональда Трампа, зовнішньополітичний курс Вашингтона, доктринальне забезпечення, новий світовий порядок, ретроспективний аналіз, аналіз подій, американо-українські відносини.*

Вступ. У сучасних академічних і політичних дискусіях часто згадуються доктринальні засади зовнішньої політики каденцій Дж. Буша, Б. Обами, Д. Трампа та їхня практична реалізація, наслідки для сьогодення. Врахування чинника конкретних рішень і

доктринальних засад зовнішньополітичного курсу США поглиблює розуміння американізму як явища. Еволюція зовнішньополітичних стратегій Вашингтона мала вплив як у глобальній, так і в регіональній політиці. Саме тому ця тема є вельми актуальною на сучасному етапі розвитку світової цивілізації, особливо в час війни, розв'язаної РФ проти України. Постановка наукової проблеми полягає у розумінні зовнішньої політики Сполучених Штатів в XXI столітті як явища, що значною мірою зумовлене рішеннями і доктринами, розробленими та втіленими адміністраціями президентів США. Сьогодні важливо комплексно аналізувати зовнішньополітичний курс Вашингтона з точки зору політичних подій, процесів, відносин і доктринального забезпечення, спрямованого на формування нового світового порядку.

Перша каденція Дональда Трампа (2017–2021) стала переломним етапом для трансформації зовнішньополітичної стратегії США, оскільки ознаменувала відхід від усталених ліберально-інституціоналістських практик до виразнішого націонал-реалістичного курсу під гаслом «America First». У контексті кризи глобального лідерства Заходу, зростання ревізіоністських держав і ерозії багатосторонніх режимів аналіз цього періоду дозволяє оцінити структурні зміни у підходах США до міжнародного порядку.

Ретроспективне осмислення пріоритетів адміністрації Трампа набуває особливої ваги з огляду на подальші коливання американської політики після 2022 року та триваючу конкуренцію великих держав. Переоцінка союзницьких зобов'язань, торговельний протекціонізм і ревізія міжнародних угод вплинули не лише на трансатлантичні відносини, а й на стратегічний баланс у Євразії та Індо-Тихоокеанському регіоні. Для держав, що перебувають у зоні безпекової турбулентності, включно з Україною, розуміння логіки цих рішень має прикладне значення.

Крім того, досвід 2017–2021 років став предметом інтенсивної наукової дискусії у межах теорій неокласичного реалізму, популізму та трансакційного лідерства. Аналізуючи пріоритети зовнішньої політики США в цей період, доцільно співвіднести індивідуальні чинники прийняття рішень зі системними обмеженнями міжнародної структури, що дозволяє уникнути персоналізації процесів та забезпечити більш об'єктивну інтерпретацію.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких осмислюються проблеми зовнішньополітичного курсу США та на які ми спираємося у власній пошуковій роботі, показує необхідність глибше вивчати не лише політологічні, але й історичні, економічні, юридичні джерела. Доктринальне забезпечення зовнішньої політики США вивчали українські науковці, які торкалися тих або інших аспектів окресленого питання, пропонували міждисциплінарну аналітику. Окремі аспекти та пріоритети зовнішньої політики США в нових геополітичних умовах стали предметом уваги О. Кандюка, О. Корнієвського, А Корольової, Ю. Ладного, Д. Лакішика, Є. Макаренко, Т. Мединської, О. Оборського, Г. Піскорської, Н. Погорілої, А. Рижикової, О. Тригуба, В. Шиманського, Н. Яковенко та інших. Тривалий час вчені в Україні констатували певний розвиток зовнішньополітичного курсу США. Наприклад, осмислюючи політику цієї країни від Дж. Буша-ст. до Дж. Буша-мол., Д. Лакішик вбачав деякі конструктивні тенденції [2008]. А. Буравкіна притримувалася думки, що східноазійська політика США має ознаки еволюції [2016]. Водночас мали місце й дещо поміркованіші оцінки, які відзначали прагматику зовнішньополітичного курсу США [Макаренко, 2011]. Публікації, що почали з'являтися після 2017 р., а тим більше після 2025 р., з другою каденцією Д.Трампа, все частіше вказують на вплив популізм, переозначення світопорядку, згортання демократії як ключові чинники геополітики сучасності.

Зовнішньополітична діяльність президентів Сполучених Штатів в XXI столітті є об'єктом численних досліджень, однак сучасні реалії допоможуть краще зрозуміти результати такої діяльності у світлі нових безпекових викликів. У фокусі нашого дослідження саме такий ретроспективний предметний зріз, що ще не має достатнього відображення у попередніх політологічних напрацюваннях – доктринальне забезпечення

зовнішньої політики Сполучених Штатів за першої каденції президента Д. Трампа як засіб втілення зовнішньополітичних імперативів.

Мета статті вбачається у багатоаспектному ретроспективному політико-праксеологічному дослідженні системного взаємозв'язку між доктринами та формуванням зовнішньої політики (у ширшому розумінні – нового світопорядку) в контексті проблем подальшого перегляду глобального лідерства США, зокрема на прикладі перегляду зовнішньополітичних пріоритетів за першої каденції президенства Д. Трампа. Враховуючи наявність тісного зв'язку між доктринальним забезпеченням і подіями формування нового світового порядку, ми робимо спробу пояснити зовнішньополітичну діяльність американського президента Д. Трампа у традиційних і ситуативних вимірах політичної аналітики. Досягнення поставленої мети обумовлює вирішення таких **завдань**: систематизувати поширені напрацювання та підходи щодо концептуальних засад зовнішньої політики США в XXI столітті; з'ясувати засади та цілі зовнішньополітичної стратегії США за першої каденції Д. Трампа; виявити ступінь впливу окремих подій і доктрин вказаного періоду на сучасні зовнішньополітичні стратегії та світові процеси, зокрема відносини між США та Україною.

Методологічну основу дослідження склали інструменти, методи, техніки та підходи, засновані на принципах науковості, системності, компаративістики, історичного детермінізму, багатофакторності. З позицій об'єктивності вивчаються тенденції, тренди та закономірності, які окреслюють зовнішньополітичну стратегію протягом вказаного періоду. Світовий порядок і систему міжнародних відносин як чинник і предмет зовнішньої політики США неможливо осягнути без системного аналізу, тобто розкриття механізмів, інституційних чинників, структур і організаційних спроможностей, постійних взаємодій національних політик із глобальним середовищем. У складній порівняльній ретроспективі осмислюється зовнішня політика Вашингтона – на зіткненні військових й економічних чинників у діяльності та стратегічних пріоритетах президентів. Історичний підхід в добу перманентних змін набуває особливої ваги, що дозволило розрізнити еволюційні та асиметричні політичні процеси, явища, рішення у міжнародній політиці. Нам йдеться про провідного актора глобальних змін і світових суспільно-політичних трансформацій, тому у роботі звертаємося також до основ структурно-функціональної аналітики доктринальних позиції США зазначеного періоду.

Спираючись на положення методології, ґрунтованої на міждисциплінарному синтезі, ми здійснили спробу поглибити висвітлення теми, застосовуючи теорію синергетики, зокрема показати, як у міжнародних відносинах дедалі вагомішу роль відіграють чинники впливу, криз, ситуативних конфліктів і рішень. Зважаючи на колізії політичної ситуації у світі, процес глобалізації, дослідження доктринальних засад дає змогу об'єктивно оцінювати зовнішньополітичний курс країни за різних ситуацій. Окремі установки синергетичного підходу використовувалися в процесі роз'яснення системи міжнародних відносин, яка зазнає перетворень, а, на думку численних дослідників, і незворотних трансформацій.

Елементи поведінкового аналізу та компаративістики дозволили охарактеризувати стратегічні моделі в політичних практиках президента США. Цьому сприяла й емпірична база дослідження. Прикладні методи політології, зокрема подієвий аналіз, дозволили виокремити етапність і зовнішньополітичні пріоритети Вашингтона, їхній зв'язок з базовими документами, що регламентують внутрішньо- та зовнішньополітичну діяльність лідерів, їх вплив на динаміку політичного процесу загалом.

Результати та дискусії. Ключовим концептуальним орієнтиром першої каденції Д. Трампа стала стратегія «America First», що передбачала пріоритет національного суверенітету над багатосторонніми зобов'язаннями. У Стратегії національної безпеки 2017 року [National Security Strategy,2017] було чітко артикульовано перехід до логіки

великодержавної конкуренції, де основними стратегічними суперниками визначалися Китай та Росія. Такий дискурс засвідчив відхід від парадигми боротьби з тероризмом як домінантного фокусу попереднього десятиліття. Перегляд ядерної політики з 2018 р. вбачає воєнну стратегію Росії як «ядерну ескалацію», водночас, зазначалося, що Вашингтон не бажає ставитись до Росії та Китаю як суперників. Доктрина передбачала збільшення витрат на ядерний арсенал більше ніж в два рази в найближчі десять років та рекомендувала частково зменшити потужність ядерних боєголовок для балістичних ракет підводних човнів та розробити крилаті ракети морського базування.

Перша президентська каденція глави США Д. Трампа характеризується низькою інтенсивністю проведення зовнішньої політики, констатує віце-президент Інституту Чарльза Коха Вільям Ругер. Таку думку він висловив у ході 12-го Київського Безпекового Форуму, організованого Фондом Арсенія Яценюка «Відкрий Україну». «У порівняні з попередником (Дж. Байден) ми бачимо низький рівень втілення зовнішньої політики… якщо ми говоримо про методи чи стиль Трампа у цьому напрямку, то сказати нам немає що, але все це виглядає позитивно», – сказав В. Ругер. Експерт пояснив, що кожен з попередників Трампа проводив військову кампанію, зокрема, при Клінтоні була війна в Косово, Бушу – Іракська кампанія, при Обамі війська були розташовані в Афганістані: «Зараз у США є президент, у якого не було жодної інтервенції, і це великий плюс. Але якщо він ніколи не формулював стратегічних доктрин, то зараз дозволив Вашингтону розглянути ті питання, які мали бути розглянуті ще в період холодної війни. І це плюс, бо він почав дискусію всередині самого Вашингтону. Трамп у Твітері пише, що США мають піти з Сирії і Афганістану. І це знову ж таки – позитивно», – вважав свого часу В. Ругер [2019]. У зовнішній політиці виразними ознаками міжнародного порядку денного того періоду стали різкі заяви, суперечливі рішення Д. Трампа, зближення зі Сходом у ході великого азійського турне; мали місце виразні прояви турбулентності, кризові моменти, зокрема – загроза атомної війни з КНДР та змагання «червоними кнопками» з Кім Чен Ином; відмова продовжувати ядерну угоду з Іраном, завдяки якій країна припинила розробку атомної зброї; авіаудари по Сирії та офіційне визнання Єрусалиму столицею Ізраїлю, попри глибоке занепокоєння й. Такі зовнішньополітичні кроки впливали на глобальну стабільність, формували комплекс нових застережень міжнародної спільноти, провокували масові протести у всьому світі, мали довгострокові наслідки, а не тільки короткострокові політичні загрози на зразок «імпічменту».

Повноцінної зовнішньополітичної доктрини Д. Трамп, на думку багатьох дослідників, не запропонував, проте її загалом визначають у джерелах як «реалізм із принципами». Президент заявив, що США не будуть використовувати збройні сили для побудови демократії на віддалених теренах чи намагатися перебудувати інші країни на свій лад. Замість цього, Вашингтон співпрацюватиме зі союзниками та партнерами задля того, аби захистити спільні інтереси, в першу чергу, у сфері боротьби з тероризмом. Основні тези доктрини Трампа узагальнювали й раніше, на прикладі попередніх спроб перегляду програм консервативних сил США: 1) акцент на національних інтересах; 2) відмова від концепції ліберального інтервенціонізму; 3) прагматичніший підхід [Худолій, 2013]. Політика цього президента першої каденції не завжди відповідала заявам деяких аналітиків про ізоляціоністську позицію. Однак риторика та політика Трампа суттєво різнилися, що помітно і досі.

На Близькому Сході політика Трампа поєднувала жорсткий курс щодо Ірану та прагматичну підтримку Ізраїлю. Вихід із Joint Comprehensive Plan of Action у 2018 році засвідчив готовність до односторонніх рішень у сфері нерозповсюдження ядерної зброї. Паралельно було ініційовано нормалізаційні процеси між Ізраїлем і низкою арабських держав, що продемонструвало прагнення до трансакційного формату регіональної стабілізації.

У теорії міжнародних відносин і безпекових дослідженнях класичним є підхід, за якого відповідно до викликів і загроз, вибудовуються зовнішньополітичні пріоритети. На цій основі будуються і відносини з союзниками та партнерами. Відтак незмінними для Сполучених Штатів залишалися виклики, серед яких Близький Схід і Східна Азія. Вузловими проблемами зовнішньої політики адміністрації Трампа стали РФ, Китай, КНДР та Іран. Регіоном пріоритетних інтересів – Близький Схід. У ході візиту до Ер-Ріяду у травні 2017 р. Трамп уклав із Саудівською Аравією найбільшу в історії США ділову угоду в оборонній сфері. Сума оборонного контракту складала більше 109,7 млрд. доларів. Угода передбачала модернізацію ЗС Саудівської Аравії, включно з удосконаленням систем ПРО королівства та локалізацію виробництва інших видів зброї. Окрім цього, Вашингтон вирішив відправити в Ер-Ріяд озброєнь на 350 млрд. доларів упродовж наступних десяти років [Саудівська Аравія і США підписали угоди, 2017]. Після відходу американських військ із Сирії, російські та іранські бойовики отримали якісно обладнані, цілі американські бази та нових союзників-курдів. Вакуум, який утворився після виведення американських військ, відтак буде заповнений автократичним порядком денним. Тогочасна допомога Саудівській Аравії у конфлікті з хуситами від США передусім відстежувалася у сфері воєнної розвідки та дозаправки літаків; крім цього, американські військові періодично завдавали удари по бойовиках угрупувань «Аль Каїда» та «Ісламська держава».

Ситуація з Сирією стала ще одним випробуванням зовнішньополітичної політики США. Війна в цій країні розгорілася ще за каденції Б. Обами. У цьому зв'язку дослідники звертали увагу на кілька ключових аспектів. У Сирії перебувало до 2000 американських військових. 14 квітня 2018 р. літаки та кораблі ЗС США, разом з ВПС Британії та Франції завдали ракетний удар по об'єктах воєнної та цивільної інфраструктури Сирійської Арабської Республіки. По-друге, турецький фактор. На початку 2018 р. Туреччина здійснила операцію під назвою «Оливкова гілка», в межах якої турецькі військові спільно з бойовиками-джихадистами зайнялили місто Афрін. Вашингтон співпрацював із Анкарою у війні з Сирією, проте вже 7 жовтня 2019 р. Білий дім повідомив, після телефонної розмови президента Д. Трампа з турецьким колегою Р. Ердоганом, що військові США не братимуть участі у запланованому Туреччиною наступі в Північній Сирії та залишають позиції біля турецького кордону. Вашингтон назвав майбутній наступ турецьких військових «запланованим», але підтримува, ані брав у ньому участь. Згідно з позицією Білого дому американські військові вже перемогли терористичну організацію «Ісламська держава» (ІД) на цій території, тому залишають регіон. У січні 2019 р. Туреччина та США закликали до встановлення 32-кілометрової зони безпеки на півночі Сирії. Ердоган заявив, що це стримуватиме потік біженців, однак курди відкинули цю пропозицію. Туреччина наполягала на продовженні боротьби з курдськими загонами YPG, які вважає сирійським відгалуженням забороненої турецькою владою «Робітничої партії Курдистану». Водночас загони YPG є союзниками США у боротьбі проти «Ісламської держави» у регіоні. Проведення операції проти сирійських курдів на схід від річки Євфрат Ердоган анонсував ще 12 грудня 2018 р. Утім тоді Трамп заявив про виведення з Сирії американських військ, після чого Ердоган відклав проведення операції проти курдів [Залужний, 2020]. Втім загалом курди почали втрачати надію на підтримку та захистіз боку Вашингтона від турецьких зазіхань.-

Зовнішня політика Трампа позначилася на його репутації. Як відзначали тогочасні джерела, навіть відданий М. МакКоннел, координатор більшості Республіканської партії в Сенаті, раптом виступив із відкритою критикою його дій, а втім це Трамп не зважав на критику чи погрози імпічментом, намагався відволікти увагу широких аудиторії. Стосовно виведення військ із Сирії ще 2018 р. він не став слухати радників, в т.ч. і міністра оборони Дж. Меттіса, котрий зрештою на знак протесту пішов у відставку. Наслідки виведення військ для регіону, як і геополітичні наслідки масштабні, але горизонт Трампа не про геополітику, він залишався обмежений виборами президента США у листопаді 2020 р. Виведення військ

було його головною виборчою обіцянкою – і він хотів її виконати, чого б це не вартувало [Штогрін, 2019].

У листопаді 2019 р. президент США Д. Трамп відвідав Афганістан – це був знаковий і символічний крок зовнішньополітичного курсу. Він прибув на авіабазу «Баграм», де зустрівся з американськими військовими. В ході візиту до Афганістану Трамп зустрівся з президентом країни Ашрафом Гані. Виступаючи перед військовими, він заявив: США ще ніколи не були сильнішими, відновлюють перемовини з афганським радикальним ісламістським рухом «Талібан»: «Таліби хочуть укласти угоду, ми зустрічаємося з ними, і ми кажемо, що повинно бути припинення вогню. Вони не хотіли припиняти вогонь, однак тепер вони хочуть досягти перемир'я», – зазначив Трамп. Слід зазначити, що США та представники талібів кілька місяців проводили перемовини в столиці Катару з метою домовитися про умови виведення американських військ із Афганістану. Після дев'яти раундів перемовин, сторони були близькими до досягнення відповідних домовленостей. Однак 7 вересня 2019 р. Трамп оголосив про вихід Вашингтона з цих перемовин і скасував зустріч з лідерами талібів, які вже прибули до США. Підставою для такого рішення став вчинений «Талібаном» теракт у Кабулі [Губар, 2019].

Іншим регіоном багатосторонніх інтересів Вашингтона є Азійсько-Тихоокеанський регіон, або в новій інтерпретації американських високопосадовців – Індо-Тихоокеанський регіон. 7 жовтня 2019 р. представники США і Японії на церемонії в Білому домі підписали угоду про торгівлю. Президент США Дональд Трамп назвав угоду «дуже сильною і приголомшливою». На його думку, вона на користь американським фермерам, адже договір спростить доступ американських сільгоспвиробників на японський ринок. У кінці вересня 2019 р. Трамп також оголосив про узгодження з Японією стартового етапу нової торговельної угоди. Американський президент за підсумками зустрічі з прем'єром Японії Сіндзо Абе заявив, що вони «офіційно повідомляють про перший етап феноменальної нової торговельної угоди». Він додав, що в майбутньому слід очікувати подібних оголошень. Трамп пояснив, що угода відкриє японський ринок для американських товарів вартістю в $ 7 млрд. У обмін на це, пообіцяв скасування мит на низку японських товарів, що експортуються до США. Президент США зазначав, що Вашингтон і Токіо працюють над подальшими засадами цієї торговельної угоди [США і Японія підписали, 2019].

В Індо-Тихоокеанському регіоні пріоритетом стала стратегія стримування Китаю через інструменти тарифної політики, обмеження технологічного співробітництва та посилення військово-політичної присутності. Акцент на «вільному та відкритому Індо-Тихоокеанському просторі» фактично заклав підвалини для подальшої консолідації антикитайських ініціатив, що продовжилися вже за наступної адміністрації. Таким чином, попри риторику ізоляціонізму, політика США залишалася активно залученою у глобальні процеси, хоча й на інших засадах.

Водночас, слід зауважити недоліки та прорахунки у зовнішній політиці Трампа того періоду, за які його критикують. Екрадник президента США з національної безпеки Джон Болтон критикував зовнішню політику американського лідера під час закритої зустрічі в Нью-Йорку у вересні 2019 р. На думку Болтона, рішення Трампа запросити лідерів радикального руху «Талібан» у заміську резиденцію президента США у Кемп-Девіді стало «жахливим сигналом». На думку колишнього високопосадовця, такий крок є виявом неповаги до жертв теракту 11 вересня 2001 р. Також Болтон негативно висловився щодо ідеї переговорів з КНДР і Іраном. За його словами, вони були приречені. Болтон вважає, що Тегеран і Пхеньян зацікавлені в переговорах тільки для того, щоб пом'якшити режим санкцій з боку США [Цюпин, 2020]. На зміну Болтону, на посаду радника з національної безпеки, 18 вересня 2019 р. було призначено Роберта О'Браєна, більш поступливішого та менш досвідченого посадовця. Такий вибір свідчить про те, що Трамп бачить нового радника виконувачем його власної волі, а не самостійного політичного гравця, особливо у вирішенні проблемних питань, зокрема перемовин з Іраном та Північною Кореєю. Попередник, Дж. Болтон був прихильником жорсткого курсу щодо Тегерану, зокрема тиску на всіх напрямах,

починаючи з санкцій і закінчуючи акціями «у сірих зонах» на Близькому Сході та Перській затоці. Така тактика виявилась частково ефективною, змусила поміркована частину іранської еліти на чолі з президентом країни Хассаном Роухані шукати компромісів зі США через посередників. У звичках американського президента політика на особистих контактах. І хоча особисті зустрічі між Д. Трампом та лідерами КНДР, РФ та Китаю не вирішили проблемні питання, проте такий підхід дозволяє підтримувати відносини з окремих питань. Проте наближення президентської кампанії 2020 р. змусили Трампа намагатися демонструвати «швидкі перемоги» у зовнішній політиці. Окрім відносин з КНДР та Іраном, слід згадати форсування перемовин з «Талібаном» і заяви повернути РФ до «G8».

Перша каденція Трампа позначена спробами досягнення основної мети адміністрації – протидіяти та стримувати Китай, коли всі інші зовнішньополітичні завдання підпорядковані цьому глобальному виклику. З цієї точки зору, розглядаються й відносини США зі РФ. Саме Дж. Болтон, в умовах обмежених офіційних контактів із РФ, був головним зв'язковим між двома країнами щодо співіснування в зонах конфліктів по всьому світі, де присутні як американські, так і російські сили. На цій основі відбувалися його постійні зустрічі з секретарем Ради безпеки РФ, за участі представників третіх країн. Коли такі зустрічі припиняються, підвищується ризик зіткнення як безпосередньо американських і російських сил, так і їхніх проксі-клієнтів.

Підсумовуючи зовнішню політику Трампа в грудні 2019 р. слід зауважити окремі кроки американського президента, зокрема перегляд умов в рамках Північноамериканської зони вільної торгівлі (NAFTA) під оновленою назвою Угода США-Мексика-Канада (USMCA); нову взаємовигідну торгівельну угоду з Японією та загалом зміцнення американо-японського альянсу; підрив могутності Ісламської держави; заохочення країн НАТО до збільшення витрат на свою оборону та консолідацію членів Альянсу щодо питання стримування РФ; розширення санкцій щодо РФ; зміцнення відносин із Ізраїлем і Польщею; посилення американо-тайванського співробітництва; продовження операції ЗС США в Сомалі.

Політика Трампа віддзеркалювала позицію тих американських груп, які вважають недоцільним вести війни в мусульманському світі. В адміністрації президента США домінувала думка про те, що регіональні питання мають вирішувати впливові сили в регіоні. Водночас, слід зауважити, що Сполучені Штати не планували залишати Близький Схід, який є сферою їхніх національних інтересів. Зоною підвищеної уваги залишався Іран, якого США називають головним спонсором тероризму в світі.

Окрім традиційних сфер впливу, Сполучені Штати всерйоз зацікавились Арктикою, а в червні 2019 р. Пентагон подав до Конгресу документ під назвою «Арктична стратегія», в якому зазначено, що безпечний і стабільний геостратегічний ландшафт Арктики належить до життєво важливих національних інтересів Сполучених [Report to Congress, 2019].

Сполученим Штатам не вдалося зупинити ракетно-ядерну програму Північної Кореї; залишиться невирішеним питання палестинської проблеми; триває конфронтація з Іраном; Туреччина продовжить курс на придбання російських комплексів С-400; РФ продовжить агресивну політику в Європі, Африці, Латинській Америці; на фоні агресивного наступу Росії непевною є американська політика щодо цієї країни; поглиблюється криза відносин США з Китаєм. РФ та Китай офіційно визнано стратегічними опонентами; ліквідований Договір про ліквідації ракет середньої та малої дальності в Європі (РСМД); активізовано програми переозброєння усіх видів ЗС США; втілюється системний підхід, спрямований на стримування регіональної та глобальної активності Пекіну. Згадаймо реакцію Держдепартаменту США на пропозицію КНР купити підприємство «Мотор Січ» в Україні. 9,99% акцій заводу купила кіпрська компанія Likatron Enterprises Limited, а 5% акцій – громадянин Китаю Ван Цзин. Український суд заарештував акції заводу. У відповідь, китайська корпорація Beijing Skyrizon Aviation Industry пообіцяла віддати «Укроборонпрому» 25% акцій запорізького авіапідприємства. Вже 27 серпня 2019 р. до

України прилетів радник президента США з національної безпеки Джон Болтон. В ексклюзивному інтерв'ю Радіо Свобода він наголосив, що продаж «Мотор Січі» – це «питання, яке є важливим як для України, так і для США, Європи, Японії, Австралії, Канади». Болтон прокоментував цю справу, як намагання Китаю отримати зиск від оборонних технологій інших країн: «Ми у США маємо механізми, щоб захистити ті наші галузі, які стосуються національної безпеки. Україна теж мала б розглянути таку можливість. Тож ми будемо говорити на ці теми з різними представниками української влади, які поділяють нашу стурбованість, і хотіли б почути їхню оцінку ситуації» [Murphy, 2019]. На думку американської сторони, продаж заводу, як одного з головних світових виробників двигунів для авіаційної промисловості, у рази підвищить оборонні спроможності Китаю.

У сфері економічної дипломатії адміністрація реалізувала курс на торговельний протекціонізм, що проявився у перегляді або денонсації багатьох угод. Вихід США з Trans-Pacific Partnership та ініціювання торговельної війни з Китаєм стали маркерами прагнення зменшити дефіцит торговельного балансу та повернути виробничі потужності до національної економіки. Водночас ці кроки викликали критику з боку союзників й експертного середовища щодо ризиків фрагментації глобальної економічної системи.

Безпековий вимір характеризувався суперечливою політикою щодо союзників по НАТО. З одного боку, адміністрація наполягала на збільшенні оборонних витрат європейських партнерів, що відповідало давнім американським вимогам щодо «burden sharing». З іншого – риторика щодо можливого перегляду гарантій безпеки породжувала сумніви в надійності американських зобов'язань і стимулювала дискусії про стратегічну автономію Європи.

Висновки. У статті систематизовано існуючі підходи до оцінки проблеми концептуальних засад зовнішньої політики США в XXI столітті, зокрема виявлено передумови формування зовнішньополітичного курсу з урахуванням історичних традицій і чинних доктрин, з'ясовано засади та цілі зовнішньополітичної стратегії США за першої каденції Д. Трампа у зазначених хронологічних межах.

Вочевидь, ставлення США до України й надалі базуватиметься на прагматиці реалістичного підходу, що визначає пряму залежність ефективності двосторонньої взаємодії від надійності реалізації задекларованих програм. На розвиток американо-українських відносин суттєво вплинули передусім геополітичні реалії та внутрішні суспільно-політичні трансформації США, а вже відтак політика керівництва України, здійснення задекларованих реформ, прозорість політичних, економічних заходів, формування громадянського суспільства, через призму яких Вашингтон сприймав і сприймає Україну, особливо в час війни.

Ретроспективний аналіз зовнішньої політики США за першої каденції Д. Трампа дозволяє узагальнити три ключові тези. По-перше, цей період ознаменував структурний зсув від ліберального інтернаціоналізму до націонал-реалістичної моделі, в центрі якої перебували суверенітет, економічна безпека, стратегічна конкуренція великих держав. Цей зсув не був повністю ревізійним, але істотно трансформував інструментарій та риторику американської дипломатії. По-друге, суперечливість політики адміністрації полягала у поєднанні односторонніх кроків із прагненням зберегти глобальне лідерство. Розрив із окремими багатосторонніми угодами не означав відмови від активної ролі США у світовій політиці, а радше засвідчував прагнення переглянути умови участі в міжнародних режимах на більш вигідних для Вашингтона засадах. По-третє, ретроспективний аналіз дозволяє стверджувати, що значна частина рішень 2017–2021 років мала довготривалий ефект, зокрема у сфері американсько-китайської конкуренції та трансформації трансатлантичних відносин. Досвід цього періоду є важливим для розуміння сучасної динаміки міжнародної системи та прогнозування подальших траєкторій зовнішньої політики США.

Перспективним є дослідження, яке розкриє особливості трансформації зовнішньополітичного курсу США, закладеного за першої каденції Д. Трампа, у подальші форми міжнародного співробітництва та безпекові стратегії.

Використані джерела:

1. Буравкіна, А.Г. (2016). Еволюція східноазійської політики США: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук.: спец. 23.00.04. «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку». Київ. 22 с.
2. Губар, О. (2019). Трамп на День подяки здійснив візит до Афганістану. DW. https://h1.nu/1kR3I
3. Залужний, В. (2020). Сирія в геополітичних інтересах регіональних та позарегіональних гравців. Національний університет «Острозька академія». 101 с.
4. Лакішик, Д.М. (2008). Еволюція зовнішньої політики США: від Дж. Буша-ст. до Дж. Буша-мол. Дослідження світової політики. Зб. наук. праць. К.: ICEMB, Вип. 44. С. 18–32.
5. Макаренко, Є.А. (2011). Відносини США і Європи у XXI столітті: прагматика і прогностика трансатлантизму. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 103 (Частина І). С. 3-8.
6. Ругер, В. (2019). Рівень втілення зовн пол США за Трампа. 12-ий Київський безпековий форум.
7. Саудівська Аравія і США підписали угоди на понад 350 мільярдів доларів (2017). Радіо Свобода. https://www.radiosvoboda.org/a/news/28499606.html
8. США і Японія підписали торговельну угоду. (2019). Інтерфакс-Україна. https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617576.html
9. Худолій, А.О. (2013). Публічний дискурс у зовнішньополітичній діяльності президентів США (1945-2012 рр.): дис. …доктора політ. наук: 23.00.04. Острог. 463 с.
10. Цвєтков, О. (2025). *«Глибинна держава» в США за адміністрації Трампа*. Сучасні виклики в умовах трансформації системи міжнародних відносин. С. 66-69.
11. Цюпин, Б. (2020). Болтон у книзі спогадів, пише преса США, розповідає, чому Трамп затримував допомогу Україні. Голос Америки. https://www.holosameryky.com/a/bolton-book-trump-ukraine/5261699.html
12. Штогрін, І. (2019). Все про можливий продаж «Мотор Січі. Радіо Свобода. https://www.radiosvoboda.org/a/motor-sich-bolton-kytai/30132062.html
13. Arctic Strategy. (2013). Washington, D.C. 16 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/2013_Arctic_Strategy.pdf
14. Bush, G.W. (2005). Inaugural Address. http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=58745
15. Department of Defense Cyber strategy (2015). Washington, D.C. 42 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/dod_cyber_2015.pdf
16. Director of National Intelligence: The National Intelligence Strategy of the United States of America. (2014). Washington, D.C. 24 p. https://www.bits. de/NRANEU/ others/strategy/NIS2014.pdf
17. Goldberg, J. (2016). The Obama Doctrine. The Atlantic. April, http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama doctrine /471525/
18. Murphy, C. (2019). Opinion: Trump has abandoned Ukraine to Russia. It's a missing piece of the impeachment debate. Buz Feed News.. https://www.buzzfeednews.com/article/senchrismurphy/opinion-trump-abandoned-ukraine-to-russia-its-the-missing
19. National Security Strategy. (2015). https://www.bits.de/ NRANEU/others/strategy/NSS-2015.pdf
20. National Security Strategy. (2017). https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf
21. National Security Strategy. (2025). https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf
22. Obama, B. (2016). President Obama: The TPP would let America, not China, lead the way on global trade. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/opinions/president-obama-the-tpp-would-let-america-not-china-lead-the-way-on-global-trade/2016/05/02/680540e4-0fd0-11e6-93ae-50921721165d_story.html?utm_term=.6bea40a78332
23. Quadrennial Defense Review (2014). Washington, D.C. 88 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/2014_Quadrennial_Defense_ Review.pdf
24. Report to Congress. (2019). Department of Defense Arctic Strategy. https://media.defense.gov/2019/jun/06/2002141657/-1/-1/1/2019-dod-arctic-strategy.pdf
25. Strategy for Countering Weapons of Mass Destruction. (2014). Washington, D.C. 32 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/DoD_Strategy_for_Countering_Weapons_of_Mass_Destruction_dated_June_2014.pdf
26. The National Intelligence Strategy of the USA (2014). Washington, D.C. 24 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/NIS2014.pdf
27. The National Military Strategy of the United States of America (2015). https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/2015NationaMilitaryStrategy.pdf

28. Vajdich, D. (2018). Trump's Russia policy is better than Obama's was. Foreign Policy. https://foreignpolicy.com/2018/04/13/trumps-russia-policy-is-better-than-obamas/

References:

1. Buravkina, A.H. (2016). Evoliutsiia skhidnoaziiskoi polityky SShA: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. polit. nauk: spets. 23.00.04 «Politychni problemy mizhnarodnykh system ta hlobalnoho rozvytku». Kyiv. 22 s. [The Evolution of U.S. East Asian Policy]

2. Hubar, O. (2019). Tramp na Den podiaky zdiisnyv vizyt do Afhanistanu. DW. https://h1.nu/1kR3I [Trump Paid a Thanksgiving Visit to Afghanistan]

3. Zaluzhnyi, V. (2020). Syriia v heopolitychnykh interesakh rehionalnykh ta pozarehionalnykh hravtsiv. Natsionalnyi universytet «Ostrozka akademiia». 101 s. [Syria in the Geopolitical Interests of Regional and Extra-Regional Actors]

4. Lakishyk, D.M. (2008). Evoliutsiia zovnishnoi polityky SShA: vid Dzh. Busha-st. do Dzh. Busha-mol. Doslidzhennia svitovoi polityky. Zb. nauk. prats. K.: ISEMV, Vyp. 44. S. 18–32. [The Evolution of U.S. Foreign Policy: From George H. W. Bush to George W. Bush]

5. Makarenko, Ye.A. (2011). Vidnosyny SShA i Yevropy u XXI stolitti: prahmatyka i prohnostyka transatlantyzmu. Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn. Vyp. 103 (Chastyna I). S. 3–8. [U.S.–Europe Relations in the 21st Century: Pragmatics and Prognostics of Transatlanticism]

6. Ruher, V. (2019). Riven vtilennia zovnishnoi polityky SShA za Trampa. 12-yi Kyivskyi bezpekovyi forum. [The Level of Implementation of U.S. Foreign Policy under Trump]

7. Saudivska Araviia i SShA pidpysaly uhody na ponad 350 miliardiv dolariv (2017). Radio Svoboda. https://www.radiosvoboda.org/a/news/28499606.html [Saudi Arabia and the United States Signed Agreements Worth Over $350 Billion]

8. SShA i Yaponiia pidpysaly torhovelnu uhodu (2019). Interfaks-Ukraina. https://ua.interfax.com.ua/news/economic/617576.html [The United States and Japan Signed a Trade Agreement]

9. Tsvietkov, O. (2025). «Hlybynna derzhava» v SShA za administratsii Trampa. Suchasni vyklyky v umovakh transformatsii systemy mizhnarodnykh vidnosyn. S. 66–69. [The "Deep State" in the United States under the Trump Administration]

10. Tsiupyn, B. (2020). Bolton u knyzi spohadiv, pyshe presa SShA, rozpovidaie, chomu Tramp zatrymuvav dopomohu Ukraini. Holos Ameryky. https://www.holosameryky.com/a/bolton-book-trump-ukraine/5261699.html [In His Memoir, Bolton Explains Why Trump Delayed Aid to Ukraine, U.S. Press Reports]

11. Khudolii, A.O. (2013). Publichnyi dyskurs u zovnishnopolitychnii diialnosti prezydentiv SShA (1945–2012 rr.): dys. … doktora polit. nauk: 23.00.04. Ostroh. 463 s. [Public Discourse in the Foreign Policy Activity of U.S. Presidents (1945–2012)]

12. Shtogrin, I. (2019). Vse pro mozhlyvyi prodazh «Motor Sichi». Radio Svoboda. https://www.radiosvoboda.org/a/motor-sich-bolton-kytai/30132062.html [All About the Possible Sale of "Motor Sich"]

13. Arctic Strategy. (2013). Washington, D.C. 16 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/2013_Arctic_Strategy.pdf

14. Bush, G.W. (2005). Inaugural Address. http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=58745

15. Department of Defense Cyber strategy (2015). Washington, D.C. 42 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/dod_cyber_2015.pdf

16. Director of National Intelligence: The National Intelligence Strategy of the United States of America. (2014). Washington, D.C. 24 p. https://www.bits. de/NRANEU/ others/strategy/NIS2014.pdf

17. Goldberg, J. (2016). The Obama Doctrine. The Atlantic. April, http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2016/04/the-obama doctrine /471525/

18. Murphy, C. (2019). Opinion: Trump has abandoned Ukraine to Russia. It's a missing piece of the impeachment debate. Buz Feed News.. https://www.buzzfeednews.com/article/senchrismurphy/opinion-trump-abandoned-ukraine-to-russia-its-the-missing

19. National Security Strategy. (2015). https://www.bits.de/ NRANEU/others/strategy/NSS-2015.pdf

20. National Security Strategy. (2017). https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf

21. National Security Strategy. (2025). https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf

22. Obama, B. (2016). President Obama: The TPP would let America, not China, lead the way on global trade. The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/opinions/president-obama-the-tpp-would-let-america-not-china-lead-the-way-on-global-trade/2016/05/02/680540e4-0fd0-11e6-93ae-50921721165d_story.html?utm_term=.6bea40a78332

23. Quadrennial Defense Review (2014). Washington, D.C. 88 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/2014_Quadrennial_Defense_Review.pdf
24. Report to Congress. (2019). Department of Defense Arctic Strategy. https://media.defense.gov/2019/jun/06/2002141657/-1/-1/1/2019-dod-arctic-strategy.pdf
25. Strategy for Countering Weapons of Mass Destruction. (2014). Washington, D.C. 32 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/DoD_Strategy_for_Countering_Weapons_of_Mass_Destruction_dated_June_2014.pdf
26. The National Intelligence Strategy of the USA (2014). Washington, D.C. 24 p. https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/NIS2014.pdf
27. The National Military Strategy of the United States of America (2015). https://www.bits.de/NRANEU/others/strategy/2015NationaMilitaryStrategy.pdf
28. Vajdich, D. (2018). Trump's Russia policy is better than Obama's was. Foreign Policy. https://foreignpolicy.com/2018/04/13/trumps-russia-policy-is-better-than-obamas/

Volodymyr Zhyhaylo,
Lviv Institute of the Interregional Academy of Personnel Management

Foreign Policy Priorities of the United States During the First Term of Donald Trump: a Retrospective Analysis of Events and Doctrines

The article focuses on the period 2017–2021 (the first presidential term of Donald Trump), which marked a turning point not only in the transformation of U.S. strategy but also in global geopolitics more broadly. It examines U.S. foreign policy in the twenty-first century as a phenomenon substantially shaped by decisions and doctrines developed, in particular since 2001, within the analytical and strategic frameworks of the administrations of George W. Bush, Barack Obama, and Donald Trump. The study seeks to provide a comprehensive historical-retrospective analysis of Washington's foreign policy course from the perspective of contemporary events and their doctrinal underpinnings. Doctrines make it possible to identify both the enduring directions of U.S. foreign policy and the traditional perceptions of American leaders regarding external priorities. Although these perceptions evolved from one administration to another, they remained directly linked to the shaping of a new world order aligned with the political and economic interests of the United States.

The research establishes the actual role of political events and official documents that constitute the doctrinal foundation of presidential foreign policy practice, examined through the prism of traditional paradigms – namely isolationism and interventionism, as well as hard and soft power. The foreign policy strategies of American presidents and their interpretations of external imperatives are often analyzed separately from foundational policy documents, such as National Security Strategies, National Military Strategies, and the annual reports of the Secretary of Defense to the President and the U.S. Congress. The author's approach lies not only in integrating these two dimensions but also in analyzing political perceptions shaped by agenda-setting processes that contributed to the formation and consolidation of a new international order. A retrospective examination of key events and strategic decisions during Trump's first term makes it possible to characterize both the priorities and the structural challenges of U.S. foreign policy in the twenty-first century.

Keywords: *U.S. foreign policy, priorities of the Trump administration, Washington's foreign policy course, doctrinal framework, new world order, retrospective analysis, event analysis, U.S.–Ukraine relations.*

DOI https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2025.38.18
УДК 321.01:316.48-047.44

Олександр Левчук,
аспірант факультету філології, історії та політико-юридичних наук
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
ORCID: 0000-0001-6344-9356; e-mail: aleksandrkomolskij@gmail.com

АКТУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ТА МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКОМУ ЕКСТРЕМІЗМУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Стаття присвячена комплексному аналізу системи протидії діяльності екстремістських організацій Російської Федерації, яка сформувалася в Україні у відповідь на російську агресію, що триває з 2014 року, та набула повномасштабного характеру з лютого 2022 року. Дослідження ґрунтується на широкому спектрі нормативно-правових актів, офіційних звітів, статистичних даних та міжнародних джерел, що дозволяє